

EINDRAPPORTAGE VAN WP3 HET WETENSCHAPPELIJKE ONDERZOEK VAN NIVEL TEN BEHOEVE VAN HET OPEN-PROJECT

Omschrijving van het werkpakket

De hoofdtaak van Nivel in het OPEN-programma is het meten van de ervaringen van huisartsenpraktijken met online inzage in het medisch dossier door patiënten. De vragen over online inzage zijn onderdeel gemaakt van een arbeidsmarktenquête die het Nivel onder alle huisartsenpraktijken in Nederland jaarlijks uitzet. De enquête is een online vragenlijst, die medio december 2020, 2021 en 2022 via een uitnodigingsmail verstuurd is naar ruim 4.000 huisartsenpraktijken, met daarin een aantal vragen over online inzage. Daarnaast zijn jaarcijfers van de (500) praktijken die deelnemen aan de Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn (NZR) geanalyseerd om de relatie te kunnen leggen tussen de mate van online inzage en de consulten in deze praktijken. En tenslotte is een aantal aanvullende activiteiten uitgevoerd rond het raadplegen van informatie op websites van huisartsenpraktijken, het koppelen van patiëntdata, en of online inzage aan de orde komt in de huisartsopleiding.

Activiteiten en output

Over de resultaten van de eerste enquête onder huisartspraktijken is in 2021 is gerapporteerd in de factsheet “Eerste ervaringen huisartsenpraktijken met online inzage patiëntendossier overwegend positief” (<https://www.nivel.nl/nl/publicatie/eerste-inzichten-de-ervaringen-van-huisartsenpraktijken-met-online-inzage>).

De online vragenlijst is medio december 2020 via een uitnodigingsmail verstuurd naar ruim 4.000 huisartsenpraktijken, die op wekelijkse basis worden bijgehouden in de Nivel Huisartsregistratie. De enquête bevatte twaalf vragen over online inzage. Door middel van een persoonlijke link naar de vragenlijst, kon een praktijkmedewerker deze namens de praktijk (doorgaans de praktijkhouder) invullen tot en met eind januari 2021. De totale respons bedroeg ruim 550

Huisartsenpraktijken, die een redelijke afspiegeling vormen van de aangeschreven populatie.

De hoofdpunten uit de genoemde factsheet waren:

- 78% van de ondervraagde praktijken is in 2020 begonnen met het aanbieden van online inzage in het medisch dossier door patiënten.
- Ruim een derde is overwegend positief over de online inzage.
- 44% van de praktijken geeft aan dat het aantal administratieve handelingen en het aantal e-consulten zijn toegenomen.
- 25% van de praktijken die vóór 2020 zijn begonnen met online inzage, melden een afname van het aantal telefonische consulten.
- De ervaren snelheid en het plezier in de consulten, als gevolg van online inzage, lijken (nog) niet te zijn toegenomen.

In 2021 heeft het Nivel ook bijgedragen aan de OPEN publicatie/infographic “Resultaten literatuuronderzoek: hoe kijken patiënten en huisartsen tegen online inzage aan?”

(<https://www.nivel.nl/nl/publicatie/infographic-resultaten-literatuuronderzoek-hoe-kijken-patiënten-en-huisartsen-tegen>). Hieruit blijkt dat (huisarts)praktijkmedewerkers en patiënten verschillende verwachtingen hebben van online inzage. Beiden zien weliswaar de voordelen, bijvoorbeeld meer onderlinge betrokkenheid, maar ook is er bezorgdheid. Verschillende patiënten zijn verontrust over de privacyborging van hun gegevens en zorgverleners vrezen een mogelijke toename van de werkdruk.

In 2022 is wederom gerapporteerd over de tweede peiling onder huisartsenpraktijken met de factsheet “Ervaringen van huisartsenpraktijken met online inzage: resultaten van een tweede meting,

najaar 2021” (<https://www.nivel.nl/nl/publicatie/ervaringen-van-huisartsenpraktijken-met-online-inzage-resultaten-van-een-tweede-meting>).

Ook deze online vragenlijst is via een uitnodigingsmail weer verstuurd naar bijna 4.000 huisartsenpraktijken uit de Nivel Huisartsregistratie. Tussen eind oktober 2021 en eind november 2021 hebben ruim 500 huisartsenpraktijken deelgenomen aan de enquête.

De hoofdconclusies uit deze tweede factsheet, waren:

- Bijna twee derde van de praktijken (64%) ervaart een toename van administratieve handelingen door online inzage, terwijl dit bij de vorige meting nog op 44% lag.
- Het percentage praktijken dat aangeeft meer e-consulten te hebben door de online inzage is gestegen van 44% in 2020 naar 64% in 2021.
- Steeds meer praktijkhouders en doktersassistenten ervaren een toegenomen tijdsbelasting vanwege online inzage, in 2021 geeft respectievelijk 59% en 51% van de praktijken dit aan.
- Het aantal consulten en het aantal doorverwijzingen per praktijk is gelijk gebleven ondanks het aanbieden van online inzage; zo geeft ruim de helft van de praktijken aan, vergelijkbaar met de eerste meting.
- 10% van de praktijken ervaart juist een afname in het aantal telefonische consulten door online inzage.

De uitkomsten van de derde peiling onder huisartsenpraktijken (gehouden in augustus en september 2022) zijn op het moment van deze rapportage in voorbereiding.

De resultaten van de Nivel-peilingen onder huisartsenpraktijken hebben ook bijgedragen aan het SROI-onderzoek van Gupta voor het OPEN-programma. Input voor de SROI zijn schattingen van huisartspraktijken hoeveel tijd men kwijt is aan het instrueren en opvangen van vragen van patiënten over de online inzage, hoe lang online inzage al mogelijk is in de praktijk, en antwoorden op een groot aantal stellingen over de (ervaren) effecten van online inzage op de consultduur, administratieve handelingen en werkbelasting in de praktijk.

Daarnaast heeft het Nivel in 2021 gegevens op praktijkniveau vanuit het OPEN-programma gekoppeld met data uit de Nivel Zorgregistraties over 2020 en 2021. Hiermee zijn analyses op zo'n 400 praktijken uitgevoerd om te bepalen hoe de mate waarin patiënten gebruik maken van online inzage, variëren met:

- De verhouding kort/midden/lange consulten en visites in de praktijk;
- Het aantal ingeschreven patiënten,
- Regio (dat wil zeggen de regionale OPEN-coalities).

Deze cijfers zijn opgenomen in de rapportages van GUPTA, gepubliceerd op: <https://open-eerstelij.nl/over-open/wetenschap/resultaten-maatschappelijke-kosten-batenanalyse-open/>. De gekoppelde gegevens zullen in de laatste weken van het project (dus na de totstandkoming van dit document) nog nader worden geanalyseerd. We zullen dan kijken naar een aantal andere kenmerken van de praktijkpopulatie die mogelijk van invloed kunnen zijn op het gebruik van open.

In 2021 heeft het Nivel in haar onderzoek naar de tevredenheid van aios huisartsgeneeskunde (uitgevoerd door de SBOH) een vraag geïncorporeerd die betrekking heeft op de aandacht die in de opleiding wordt besteed aan online inzage. De onderstaande tabel (gepubliceerd in het rapport “Ervaringen van huisartsenpraktijken met online inzage: resultaten van een tweede meting, najaar 2021” (<https://www.nivel.nl/nl/publicatie/ervaringen-van-huisartsenpraktijken-met-online-inzage-resultaten-van-een-tweede-meting>)) laat zien dat ruim de helft van alle aios (ongeacht de opleidingslocatie) vond dat er te weinig aandacht in de opleiding wordt besteed aan ‘de mogelijkheden en gericht inzetten van online inzage van patiënten in hun dossier’.

		Opleidingsinstituut/plaats													
Aandacht voor:		Totaal	UVA Amsterdam	VU Amsterdam	VU Twente	UMCG Groningen	UMCG Zwolle	LUMC Leiden	MUMC Maastricht	MUMC Eindhoven	Radboud Nijmegen	Radboud Eindhoven	UMCU Utrecht	Erasmus Rotterdam	
Mogelijkheden en gericht inzetten van	%Voldoende	49	45	53	59	45	47	46	46	51	46	48	58	53	
online inzage van patiënten in hun dossier	%Te veel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	
	%Te weinig	50	55	47	41	55	53	54	54	49	54	52	41	47	
	N	1183	143	109	17	60	53	126	94	49	155	54	139	179	

Tenslotte zijn twee activiteiten door het Nivel verkend voor het OPEN-programma die niet de resultaten hebben opgeleverd als beoogd.

Ten eerste is een web-scraping tool ontwikkeld, waarmee alle websites van huisartsenpraktijken automatisch bezocht worden en in de content (op basis van trefwoorden) gezocht is naar informatie over online inzage. Na enkele iteratie-ronde waarin de tool zoveel mogelijk is geoptimaliseerd, waren de resultaten kort samengevat als volgt:

- Van de 4.866 praktijken, hebben 4.090 praktijken een unieke praktijkwebsite en 766 delen een praktijkwebsite
- Bij 1.357 (33%) van de 4.090 unieke praktijkwebsites was geen patiëntenportaal gevonden.
- Uw Zorg Online en MijnGezondheid.net worden veruit het vaakst als patiëntenportaal aangeboden (respectievelijk op 1.681 en 1.404 websites).
- Bij 53 van de 4.866 praktijken was de website onbereikbaar. Bij 8 van deze praktijken is er geen patiëntenportaal gevonden.

Uit nadere controle bij een steekproef van praktijken bleek echter dat het niet altijd duidelijk was, of de link naar het patiëntportaal ook betekent dat hier ook online inzage in het medisch dossier mogelijk is. Er werden namelijk ook portalen gevonden die alleen voor 'andere' online diensten gebruikt wordt, zoals alleen het e-consult of online afspraken maken. Omdat deze online dienstverlening bijna altijd achter een 'gesloten inlog' zit, kon dit niet nagegaan worden. Na enkele pogingen om deze beperkingen op te lossen, is besloten dat het binnen het onderzoeksproject teveel tijd en investeringen zou kosten om deze activiteit verder door te zetten.

Een tweede verkenning betrof de mogelijke koppeling van patiëntdata uit de Nivel Zorgregistraties met patiëntgegevens over hun online inzage gebruik, via pseudonimisering en een 'ZorgTTP'-route. Deze route bleek op teveel beperkingen te stuiten met betrekking tot de privacywetgeving. Daarnaast zou er een aanzienlijke tijdsinvestering van HIS leveranciers en PGO leveranciers voor nodig zijn. Dit bleek niet haalbaar binnen het bestek van het project. Binnen het onderzoeksproject is deze activiteit daarom niet verder doorgezet. Tijdens het project zijn wel verbindingen gelegd met leveranciers om hier in de toekomst aan te kunnen werken.

Wat zijn de belangrijkste resultaten en op welke wijze zijn deze inzichtelijk gemaakt?

- Factsheet “Eerste ervaringen huisartsenpraktijken met online inzage patiëntendossier overwegend positief” (<https://www.nivel.nl/nl/publicatie/eerste-inzichten-de-ervaringen-van-huisartsenpraktijken-met-online-inzage>)
- Factsheet “Ervaringen van huisartsenpraktijken met online inzage: resultaten van een tweede meting, najaar 2021” (<https://www.nivel.nl/nl/publicatie/ervaringen-van-huisartsenpraktijken-met-online-inzage-resultaten-van-een-tweede-meting>).
- Infographic “Resultaten literatuuronderzoek: hoe kijken patiënten en huisartsen tegen online inzage aan?” (<https://www.nivel.nl/nl/publicatie/infographic-resultaten-literatuuronderzoek-hoe-kijken-patiënten-en-huisartsen-tegen>).
- (onderdeel uit het) Rapport “Ervaringen van huisartsenpraktijken met online inzage: resultaten van een tweede meting, najaar 2021” (<https://www.nivel.nl/nl/publicatie/ervaringen-van-huisartsenpraktijken-met-online-inzage-resultaten-van-een-tweede-meting>)
- Presentatie Jelle Keuper over dit werkpakket op het NHG-congres van 2021 met als thema “Poten in de klei, kop in de cloud”.

Hoe is de samenhang tussen uw werkpakket en de andere werkpakketten en de SROI tot uiting gekomen?

Zie ook hiervoor:

- De praktijkenquête-resultaten 2020, 2021 en 2022 vormden input en output voor andere werkpakketten. Zo hebben alle collega’s van de werkpakketten meegedacht met alle versies (vragen) van de praktijkenquêtes.
- De literatuurstudie is een gezamenlijke productie geweest van de werkpakketten, evenals de presentatie op het NHG-congres.
- De vragen over online inzage in de enquête onder de aios huisartsgeneeskunde zijn ontwikkeld samen met werkpakket 2.
- De praktijkenquête-resultaten 2020, 2021 en 2022 en analyses op de gekoppelde gegevens op praktijkniveau vanuit het OPEN-programma met data uit de Nivel Zorgregistraties (over 2020 en 2021) vormden input voor de SROI.

Welke aanbevelingen hebt u voor eventueel verbeteringen in de onderzoeksopzet en voor eventueel vervolgonderzoek?

- Multi-level aanpak: consult, patient-, praktijk- en regio niveau. Op elk van deze niveaus spelen factoren die bepalen of online inzage plaatsvindt en wat het effect er van is op die verschillende niveaus:
 - Micro-niveau: Inzagegegevens uit PGO’s aftappen en combineren met gegevens op patiëntniveau; welke patiënten maken het meest gebruik van online, waarom en wat is het effect van online inzage in de het consult en op de consultvoering?
 - Organisatieniveau: Heeft samenwerking tussen praktijken binnen de regionale coalities meerwaarde gehad? Zijn er succes- en faalfactoren op dat niveau? Zijn er factoren op bestuurlijk niveau die bepalen in hoeverre online inzage iets oplevert? Welke zijn dat? In hoeverre dragen die bij aan regionale of praktijkverschillen in online inzage?
- Longitudinale analyse van praktijken: in welke is inzage het snelst gegroeid, heeft dat andere (positieve/negatieve) effecten dan praktijken die achterblijven? Welke factoren op individueel niveau, praktijkniveau, regioniveau bepaalden het tempo. Wat waren kenmerken van early starters, late beginners etcetera. Praktijksamenstelling? Huisartsinformatiesysteem?

- Gegevenskoppelingen mogelijk maken tussen gebruik PGO's en hetgeen er in EPDs geregistreerd wordt. Dit biedt de mogelijkheid – zoals ook in de oorspronkelijke opzet van het project werd gehoopt – om op patiëntniveau te kijken welke doelgroep er precies wordt bereikt met OPEN. Zijn dat de chronisch zieken, relatief gezonde jongeren, of nog andere groepen. En zijn dat dan de groepen waarvoor het belang van OPEN het grootst is. PGO's dienen daartoe een vraag opnemen aan gebruikers over hergebruik van hun gegevens voor onderzoek. Gegevenskoppeling zou dan kunnen plaatsvinden in praktijken die hun EPD gegevens al leveren aan het Nivel, maar PGO gegevens kunnen ook los daarvan worden geanalyseerd.
- Nader onderzoek naar gebruik PGO's in het algemeen. Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren. OPEN is een opstap naar meer onderzoek hiernaar in het kader van samen beslissen, passende zorg, betrokkenheid van patiënten bij de zorg; de thema's die ook ten grondslag lagen aan OPEN.

Werkpakket 3: Nivel

Mijlpalen:

- ✓ **Voorbereiding**
Kick-off meeting, goedkeuring Nivel Zorgregistraties voor datagegevensaanvraag, specificatie en test gegevensextracties (praktijkniveau), ontwerp en testen webscraper en opstellen en testen vragenlijsten zijn afgerond. Alleen specificatie en test gegevensextracties logging gegevens nog niet.
- ✓ **Gegevensverzameling**
HIS-extracties praktijken Nivel Zorgregistraties 2019 en 2020, verkrijgen logging gegevens en koppelen aan HIS-gegevens (alleen praktijkniveau), vragenlijst huisartsenpraktijken, inzet webscraper praktijkwebsites zijn afgerond.
- **Analyse**
Alle analyses zijn uitgevoerd, m.u.v. die ten aanzien van de logging van gegevens op patiëntniveau.
- **Rapportage**
Van alle analyses zijn tussenrapportages gepubliceerd, m.u.v. die ten aanzien van de logging van gegevens op patiëntniveau. De tussenrapportage van de webscraper moet nog gepubliceerd worden.

Publicaties:

- ✓ **Infograph Q1**
Literatuurstudie
- ✓ **Resultaten ervaringen online inzage praktijken:**
[Link](#)
- **Publicatie webscraper**